

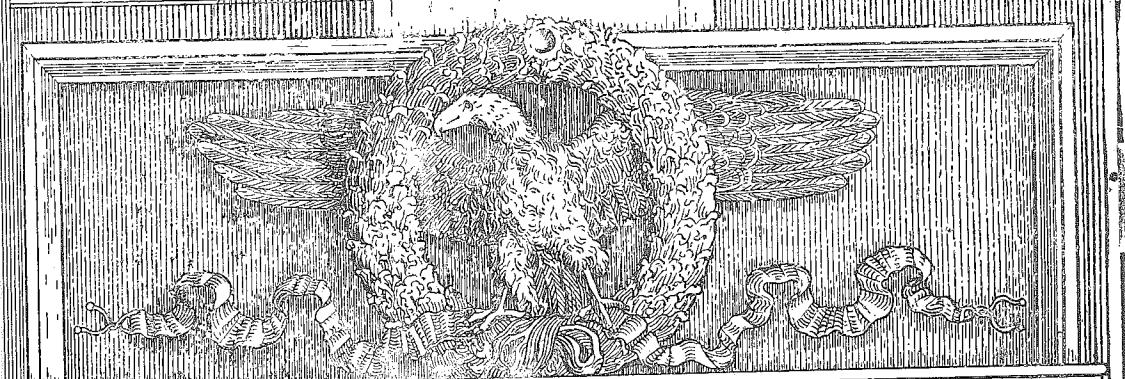
6)

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C.DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quo^d sequitur:

JOSEPHI FORNARI **Communia vitae.** Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI **Fridianus et Francisculi prandium,** Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulæ
lib. 2; ambæ lib. 3.

HERMINII IACOBELLI **In campo latinitatis novi flores.** – Si tegu-
mento solut. lib. 4; si xyloina structura aureoque titulo decorat., lib. 5.

I. B. FRANCESIA **Euplius, Ad Romam, Actiones dramaticae.** – Sin-
gulæ lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui integrum ALMAE ROMAE Col-
lectionem habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXIV,
paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libella-
rum 250 pro Italia; pretium duplicatum, libell. scilicet 500, pro exteris
gentibus, suaे pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae
pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requiren-
dae sunt ab ALMAE ROMAE administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12, $\frac{1}{2}$; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Helvetia franc. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 20 exaequans; *ante solvendum rectoque tramite mittendum ad IOSEPHUM FORNARI doctorem, Romanam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

SOCIIS ET LECTORIBUS COMMENTARII NOSTRI HUMANISSIMIS

Annum vitae nostrae xi faustis quidem aspiciis concludere hodie nobis datur, quem viderimus ipsum praeceteris, qui praecesserunt, Latinitati ampliorem viam aperuisse. Sint igitur imprimis grates Deo; sit autem nobis quaedam animi refectione, novusque ad persistendum stimulus. - Quibus peculiaribus rationibus munus nostrum anno MCMXXV absoluturi simus, in proximo numero edicemus; satis hodie sit confirmare immutatum ab Administratore nostro subnotationis premium iri relictum, scilicet:

Pro Italia	libell. 12 —
» Gallia, Helvetia, Belgica	franc. 15 —
» Hispania	peset. 15 —
» Batavia	floren. 7,50
» Anglia	shell. 12, $\frac{1}{2}$
» Civitatibus Foederatis Americae Septentrionalis et Canada.	doll. 3 —

Pro ceteris nationibus summa erit *Italicas libellas* 20 exaequans.

Qui autem per civitatis alius pecuniam mittet, premium aequabit cum permutationis pretio die transmissionis vigente.

Socios denique - neque hi pauci sunt! - qui nondum rationes suas nobiscum exaequaverint, iterum iterumque rogare liceat, ne ulteriore moram interponere velint: subnotationum enim premium, unicum *Almae Romae* fulcimen est. Quibus consideratis, quisnam viribus nostris abutatur? Nemo, profecto, uti firmam spem habemus. Quinimo confidimus fore ut quisque, praeter suum, et unius saltem novi subnotatoris nomen et pecuniam nobis tradat. Duplicatus tum fere sensim sine sensu erit sociorum numerus, atque identidem commentarii nostri vis duplicata.

Hanc fiduciam non in vano esse positam *Almae Romae* et Latinitatis amici re demonstrent; quibus novum annum Superi amplissime nobiscum fortunent!

ALMA ROMA.

De latinarum litterarum historia paelectiones¹

III.

1. *Quid Latinorum cultus atque humanitas lucrata sint ex commercio Graecorum inde a sexto saec. ante Ch. n. - Signa litterarum ad scribendi usum a Cumaniis Romam importata. - 2. Antiquissimae latinae inscriptiones: fibulae Praenestinae, triplex vasis a Dueno facti, cippi sub nigro lapide. - 3. Alia indicia Graecae artis et industriae apud Latinos.*

1. Si nativum Romanorum ingenium multa humanitatis semina insita habebat, tamen non dubium est, multum etiam eos lucratos esse ex commercio aliarum gentium. Ut illas omittamus quas ARII in Italię venientes quasi indigenas invenerunt, animadvertisamus ante omnia quid Romani ex Graecis mutuati sint. Mature enim cum Magnae Graeciae colonis incolisque Romanos commercia et concilia habuisse pro certo creditur, praesertim cum Euboëa illa Chalcidensium colonia, quae multo ante Romam condita fuisse dicitur, multumque potentiae in Campania finitimisque regionibus sibi conciliavit, cui postea Cumaea Sibylla tantum attulit celebritatis. Indicium certissimum huius commercii hoc est, quod signa litterarum in scribendi usum a Romanis adhibita eadem sunt quae Cumani inter suos propagarunt in aliasque gentes invexerunt; quae litterae diversae sunt ab iis quibus Etrusci et Umbri et Osci usi sunt. Nullum igitur dubium est quin Romani efficacissimum hoc humanitatis subsidium et instrumentum a Cumani acceperint, ante quam in vim et dicionem Etruscorum caderent; si enim iam Etrusci Romanis imperitassent, litteras suas quoque iis sane imposuissent.

¹ Cfr. fasc. sup. mens. Octobr.

2. Iuvat hīc prisca Romanae scripturae monumenta in memoriam revocare.

Antiquissimum omnium, fortasse septimi vel sexti saeculi ante Ch. n. inscriptio est fibulae aureae Praeneste repertae, in quadam sepulcro, quae sic se habet a dextra parte ad sinistram legenda.

MANIOS MED FHEFHAKED NÜMASIOI

h. e. *Manius me fecit Numerio;*

ubi Manius est nomen artificis, Numerius ille cui, vel cuius iussu fibula facta erat. Animadvertis lector eam formam perfecti temporis quae est *sefaked*, Praenestinae dialecti propriam, pro eo quod a ceteris dicebatur, *fecit*; cuius *sefaked* (cfr. *cecidit*, etc.) nullum aliud exemplum in omni latinitate apparent.

Venio ad alteram inscriptionem quae super vas Romae repertum inventa est. Nempe anno superioris saeculi octogesimo, dum in valle quae est inter Quirinalem montem et Viminalem humus effuditur novae domui construendae, triplex vasculum figlinum repertum est, vel sacris libationibus aptum, vel odoribus et unguentis servandis. Qui hoc vasculum desuper inspiciat inscriptionem circum undique legit a dextro initio sinistram versus pergens, quae sic se habet lineis rectis verbisque separatis:

IOVESATDEIVOS QOI MED MITAT NEITE

ENTEOD COSMIS VIRCOSIED

ASTED NOISI OPETOITES IAI PACARIVOIS

DVENOS MED FEKED EN MANOM EINOM DVE

NOI NE MED MALO STATOD

Ad hanc inscriptionem interpretandam multi operam contulerunt, a Dresselio qui primus eam vidit ad Comparettum nostrum aliosque.⁴ A prioribus verbis IO-

¹ Inter recentiones memorabo COCCIA, cuius est Commentatio in Actis Academiae Neapolitanae, edita, cui titulus: « Il carmen dedicationis della inscrizione di Dueno ».

VESATDEIVOS, ubi nomen Deorum memorari visum est; *Iovi Saturno Deis*, iudicarunt nonnulli formulam libationis hīc contineri. Sed nuper illud IOVESAT intellectum est ut vox ἀρχαῖη, pro eo quod esset *Iurat*. Potest igitur tota inscriptione sic converti: *iurat Deos qui me mittat* (loquitur nempe ipsum vasculum), *ni in te comis virgo sit.*¹ *Ast te nisi ope utens* (i. e. oites) *ei pacari vis*² ... *Duenos* (en nomen artificis) *me fecit in bonum*;³ *ideo Dueno ne me in malum pone.*⁴

Non omnia hīc esse perspicua non est inficiandum. Quod ad litteras pertinet animadverte usum litterae Ο vel C, cum in inscriptione fibulae K solummodo appareret; praeterea F iam adhibetur sine adspiratione, et forma perfecti ex verbo faciendi resonat *feced* non *sefaced*.

Venio ad cippum in foro romano repertum.

In memoriam primum revocandum est, tunc in Comitio, i. e. in ea parte fori quae est prope arcum Septimii Severi, non sine doctorum admiratione in lucem venisse *lapidem* illum *nigrum* quem Festus (p. 177 M 188 Tewrek) dixerat locum funestum significare, Romuli morti destinatum. Etiam ex Varrone Scholiasta Cruquianus⁵ memorabat Romuli sepulcrum post Rostra, ubi etiam, ait, in huius rei memoriam duos leones erectos fuisse constat. Utrum niger lapis in foro repertus idem sit ac lapis Festanus, multi dubita-

¹ Italice: *se non sarà verso te cortese la fanciulla.*

² Italice: *se poi non ti vuoi rappacificare con lei, se non servendoti di un aiuto, di un filtro... - Alii legunt: OPE TOITESIAI Nisi vis precari Opi Tuteriae, Italice: Se non vuoi doverti propiziare la dea Opi Tuteriae.*

³ v. *FESTUM*, s. v. *manum, manes.*

⁴ Italice: *Non mi adoperare a fine dannoso a Dueno stesso.*

⁵ IACOB de CROSQUE (Cruquius) 1621 Batavus, scholia in Horatium vetera edidit, ubi passim notiae alicuius momenti reperiuntur. (JORDAN - *De comment. Hor. Cruquiano*, Königsb, 1883).

runt; at ea res nihil ad nos. Quod nostra refert id est, nempe sub nigro lapide stelam repartam esse forma pyramidis tragonae, sed truncō cacumine et vertice. Quattuor haec latera inscriptionem praebent, quae e parte eorum superiore in inferiore et ex inferiore in superiore βουστροφηδόν, ut dicitur, erat incisa. Quum caput steles abscissum sit, trunca est etiam epigraphe, cuius sensus igitur nos fugit.

Primum latus, quod ad Capitolium i. e. in Occidentem vergit has litteras exhibit, si legamus βουστροφηδόν:

QVOI HOI ...

... AKPOS ESE

ED SOPD ...

ubi facile agnoscurit initio illud QVOI iam ex vasculo Dueniano notum: est autem pronomen *qui*. Post, litterae *ho* quibus sequitur hasta obrupta dicere possunt *hunc*, vel aliud quid. Secunda linea incipit a voce AKPOS, hoc est *Sacros*, sequiturque *esed*, h. e. erit, *sacrus erit, sacer erit*, quae est formula execrationis notissima. Prima sententia fortasse actum quemdam vetitum enuntiabat sequebaturque in apodosi sanctio execrationis. Litterae sequentes SORD... in mentem revocarunt *sordes*, quasi sermo sit de sordibus loci removendis; sed omnia incerta sunt.

Secundum latus ad septem triones spectans, h. e. ad Curiam, has litteras exhibet:

IA ... IAS

RECEI

EVAM

QVOS R ...

Praetermitto, illud: IA (S) IAS quod quibusdam visum est ultima pars vocis *pecun* (*IARIAE*), quasi sermo sit de multa pecuniaria transgressoribus prioris pracepti imposita. Magni momenti visa est, illa vox REGEI, quae quibusdam e nostris certissimum argumentum apparuit, totam inscriptionem ad primos Romae reges esse

referendam; eximiae igitur antiquitatis habendam esse et vetustissimae memoriae regum Romanorum, a Romulo ad Tarquinium Superbum, testem locupletissimum. At subito animadversum est illud REGEI referri posse ad *regem illum sacrificulum*, qui sacris Romanorum praepositus etiam reipublicae tempore vigebat. Sequitur illud ... *evam*, fortasse *devam*, Deam, cuius tamen sensus nos fugit. Neque scimus quo referatur *quos r...* fortasse *quos rex*, unde initium dicit ultima linea. Sunt qui somniantur: *Sordes quoi faxit poenas pecuniaras Regi luat et agnad placet Devam. Quos Rex plostreis vehi sciad etc.*

Tertium latus ad Orientem spectans priores lineas habet litteris inversis:

M KALATO
REM HAI
IOD IOVXMEN
TA KAPIA DOTAV

Ibi occurrit vox *kalalor*, quae in memoria revocat officium *calandi*, quod erat minoris pontificis, qui populum in Curiam *Calabram* convocabat, reque divina facta pronunciabat, quot numero dies a primo mensis, i. e. a Kalendis, ad Nonas superessent, quinquem an septem, verbis illis adhibitis: *Quinque dies te calo, Iuno novella; Septem dies te calo, Iuno novella;* quum enim primis cuiusque mensis dies Iunoni sacri essent,⁴ pontifex per quinque vel per septem dies invocabat Iunonem novellam. Ceterum calatores erant servi publici, qui Sacerdotibus apparebant eorumque iussu ad aliquem vocandum, vel indicendum aliquid mittebantur.⁵ Et calatores vocabantur etiam quidam servi in privatis familiis. — Animadvertenda etiam in hac facie vox *iouxmenta*, quae certe antiquior forma est pro eo quod esset *iumenta*. Totus sensus sic quidam expiscatus est: *quos rex*

¹ OVID. Fast 1. 51; MACROB. Sat. 1, 0, 10-13, 150.

² Cfr. FORCELLINUM ad h. v.

plostreis vehi sciad suu[m] calatorem hap[ens pro publicod ioudijod iouxmenta kapijod dota[m]e uxoria]m; quasi hic lex contineatur; Nequis plostris per sacram locum vehatur; poenaque ei sit ut iumenta ei capiantur.

Venimus ad quartum latus, quod ad meridiem spectat. Eius litterae sunt:

M ITERI ...
M QVOI HA ...
VELOD NEQVI ...
... OD IOVESTOD

Ibi animadvertis dignum illud *iovestod*, quod idem esse potest ac *iusto*, ablativo casu; cfr. in inscriptione vasculi *iovesat*, iurat. Sensus ac somnium: *Iter in[eundi potestas sied solo]m quo[ha] (cuius?) volet neq[uis] ... arbitrijod iustod...*

Restat denique angulus inter hoc novissimum latus et primum, qui angulus leviter obtusus versum incisum exhibit, his litteris:

IOIVOVIOD
alii legunt: LOIVQYIOD

Interpretati sunt: *quo VOVTO[D] D [leicaved]*. Ad summam, quamquam sensus vetustissimae inscriptionis (ad V saeculum pertinere rerum antiquarum studiosi) totus incertus sit, praesertim ob ruptas lineas, tamen nemo inficiabitur, maximi momenti eam esse in tanta paenuria reliquiarum, quae ad prisca Romanorum tempora referri possint.

3. Praeter vetustissimas inscriptiones cumanis litteris exaratas, non desunt alia indicia, ex quibus erui potest commercium quoddam notionum et artium inter priscos Latinos fuisse et Magnae Graeciae colonos. Non equidem in hoc numero posuerim vasa quaedam Graecae rationis in vetustissimis Urbis sepulcris reperta; ea enim non ex Magna Graecia, sed ab Etruscis Roman pervenisse verisimile est. Neque expiscabor in prisco sermone latino verba locutionesque Graecas, quae certe non

videntur defuisse; velut vox *poena*, a graeca quae est πονή derivata, iam in legibus XII tabularum legebatur eo sensu quo postea vox *multa* in usu erat,⁴ sed hac in re non facile secreveris verba prius aetatis ab iis quae sequiore aevo et post Graeciam denique captam in Latium invecta sunt.

At inter reliquias vetustissimorum templorum in Latio passim repertas, hīc sane graeca quaedam vestigia licebit deprehendere. Non longe ab Antio, vetere Volscorum capite, in Appiae viae regione, ubi ad Asturam flumen oppidum erat nomine *Satricum*, quod oppidum a Romanis IV ante Ch. n. saeculo plus semel captum et direptum, denique dirutum penitus est et incensum,² nunc vicus est cui nomen *Casale di Conca*, duorum templorum reliquiae exstant, in quibus ornamenta quaedam fictilia et aliae res repertae sunt, quae consensu doctorum virorum, Graecae arti et industriae accepta sunt referenda.³

Alterum horum templorum Bernabeius noster probabiliter suspicatus est, idem esse ac templum illud *Matris Matutae*, a quo incendendo Livius ait abstinuisse se urbis oppugnatores, ob eam rem «quod vox horrenda templo edita erat cum tristibus minis, ni nefandos ignes procul delubris amovissent». Erat autem haec Dea matutini temporis, eadem ac *aurora*,⁵ et ob

¹ Si iniuriam faxit alteri, XXV aeris poenae sunt (Gell. XX, 1, 12; cfr. GAIUM 3, 223).

² Vide LIVIUM VI, 7, 8, 22, 32, 33; VII, 27; VIII, 1; IX, 16. Post incendium anni 246 a. Ch. n. nihil supresso videtur huius urbis nisi templum *Matris Matutae*. (Cfr. LIV. VII, 27, 5).

³ PETERSEN, in Röm. Mittheil. XI p. 168 descriptis reliquiis Satricensibus ait: *unverkennbar griechisches Vorbild ... aber in eigenthümlicher Weise modifiziert und zum Tuskanischen Tempel eine Uebergang bildend.* (Cfr. BERNABEI, Notizie Scavi 1896 p. 101 et p. 195).

⁴ VI, 33, 4; Cfr. VII, 27, 5.

⁵ LUCR. 5, 656, *Tempore item certo roseam Matuta per oras Aetheris auroram differt et lumen pandit.*

bonitatem praesertim in deliciis habita.⁴ Mater Matuta erat igitur socia eius qui dicebatur *matutinus pater Ianus*, ab Horatio laudatus.²

Ut ad nos redeamus, Templi Satricensis, Matri Matutae dicati, reliquiae, quae etiam nunc exstant, testimonio sunt, nonnulla vestigia Graecae industriae etiam apud priscos Latinos deprehendi posse. Cuius rei ratio habenda est illi, qui Romanae humanitatis cultusque progressus persequi et describeré velit.

FELIX RAMORINUS.

(Ad proximum numerum).

¹ PAULI excerpta ex Festo, s. v.: *Mater Matuta, manis, mane ... dictae videntur, ut ait Verrius, quia sint bona.* Alio loco Paulus (p. 122 M.): *Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant, et maturum idonum usi, et mane principium diei, et inferi Dii manes ut suppliciter appellati bono essent, et in Carmine Saliari Cérus Manus intelligitur: Creator bonus.*

² Satir., II, 6, 20: *Matutine pater, seu Jane libentius audis, Unde homines operum primos vitæque labores Institunt.* — Dea etiam tutae navigationis habita est (ARNOB. 8, 23), praesertim postquam cum Ino Leucothea confusa est. Videsis Cic. Tusc. 1 28; OVID. Fast. 6, 545: *Leucothea Gravis, Matuta vocabere nostris.* Festum huius Deae Junio mense celebrabatur, nomine *Matralia* (Ov. 1. c. 475: *Ite, bonae matres ... vestrum Matralia festum*); ad quod matronae tantum univiræ admittebantur, ancillis omnino exclusis (Cfr. PLUT. Q. Rom. 16). Flava quaedam lita tunç Deae offerebantur, quea Varro (l. 5, 106) ait appellari *testuacia*, quod in testu calido coquerentur.

DE ANNO SANCTO

En nobis festino pede approximat, et mille iam vocibus renuntiatur expectatus ille annus, qui vulgo Sanctus adpellatur. Patres nostri, abhinc annos quinque et viginti, narrabant nobis puerulis, qua animorum laetitia gestientes, admittente Leone XIII P. M., qui vere sui saeculi fuit decus atque ornamentum, eum celebrassent, et amplissimis verbis eum nobis

tradiderunt. Atque adeo et nos confidimus magna nobis bona adlaturum proximum hunc annum, quem universi orbis terrarum incolae grato animo libentique accepérunt ex ore Pii XI Pontificis Maximi, qui ovanter omnibus felicem anni Sancti adventum adnuntiat atque benigno vultu auspicatur. Et profani, qui plus aequo rebus humanis adhaerent, eisque unice student, multa iam sibi prospera praesagiunt, et laeto animo advenientem annum longe salutant et hoc nomine bona omnia patriae ominantur. At nos, meliore sane ducti consilio, alia equidem ratione feliciorēm annum hilares salutamus, et caelestium undique donorum copiam ferentem in primis adprecamur. Et quo maior erit adveniarum multitudo, eoque maius nobis gaudium et maiores Deo gratias pro munere agemus.

Ac propterea e sacrae Urbis limine homines undique advenientes hilari iam vultu laetisque verbis accipiens, ad rem meam festinans adgredior.

Et primum quidem si tu candide postulas, quid sibi velit hoc verbum: *annus sanctus*, repetam, Hebraeis usum fuisse quinquagesimo quoque anno, ex divino praecepto, Iubilaeum agere, et annum illum solemnum *sanctum* adpellare. Et, quid sibi hic annus volebat?

A *Jobel*, ex Hebraeorum fonte, quod idem est atque *remissio*, *instauratio*, Iubilaeus oritur. Huius vero institutionis causa, sic simpliciter se habet.

Dominus, ut populum a se electum, plus aequo, ut novimus, rerum terrenarum cupidum aliquantulum fraenaret, atque ita ad caelestia facilius converteret, complura sapientiae placita salutisque monita solemniter protulit. Illud in primis decrevit, ut, quinquagesimo quoque anno, tabulis aeris alieni absolutis, omnia in pristinum reverterentur, ius suum unicuique tribueretur, lites dirimerentur, atque omnibus in pace undique compositis, sacris ceremoniis om-

nino liberiusque inservirent. Ad hoc, ut ob mercedem ad meliorem frugem gens libentius se reciperet, eamque admissorum paeniteret, Deus multa ei praemia tum inter vivendum, tum post mortem ultra pollicebatur.

Huiusce rei institutio et ad alios populos aliquando transiit, et Romani annum quoque saecularem solemini ritu celebrabant. Quis enim haud mente reputat immortale illud Horatii Carmen, eisque ardentiissimum votum ad caelestes:

*... Possit nihil Urbe Roma
Visere matus?*

Tunc ludi agebantur, precesque publicae effundebantur, ut Urbi faciles deos ac propitos redderent.

Quum tandem aurea vere saeculorum aetas nascitur, et brevi post tempore, Roma christiana sapientia imbuitur, et virtus Romanorum eorumque mite ingenium ad sanctissimos animos adhibetur, et Romani Pontifices annum saecularem instaurarunt, et magna cum morum utilitate adhibere consueverunt.

Etiam si vero nos Iubilaei memoriam de conjectura assequi possumus, attamen nos facile iis assentimus, qui eum viguisse adfirmant, secreto quidem modo, labentibus annis, usque dum publicae et solemniterum ritu a Pontifice Maximo promulgatus est.

Idque, prater omnium opinionem faustissime evenit anno millesimo tercentesimo, quum ad sacra rerum gubernacula sederet Bonifacius Octavus, qui insignis pietate vir, in magna animorum concitatione a potentiorum iniuria sollerter gentes christianae professionis prohibuit, et catholicam libertatem adseruit.

Adveniente illa aetate, vir quidem ex Allobrogum gente, - ita narratur, - centum et amplius annos natus, hic atque illic dictare nec dicere desinebat, magnas prioris saeculi, pro anno sancto, ceremonias oculis suis vidisse, et multa religionis

beneficia, auctoritate Pontificis maximi ubique gentium in populos effusa, atque eorum acquirendorum causa infinitum pergrinantium numerum omni illo anno labente, Romam petisse. Hac fama longe lateque vulgata, Pontifex maximus, incredibili Christiani nominis laetitia, annum sanctum, ineunte novo proximo saeculo decimoquarto, tot post saecula, in omnium animarum salutem, splendidiore forma restitutum, adclamantibus omnibus, Romae instaurandum curavit.

Tunc omnes orbis terrarum incolae, mira quadam Dei omnipotentis dispositione, immortalis Pontificis nuncium accipiunt, quod posteri in historiis narrant, et Giotto, insignis iam illo tempore pictor, eximie coloribus illustrat, et Dantes Aligerius divino carmine exornat. Quam vere, quam apte, Deo vero opitulante, Roma componitur, quod Horatius per fallacia antiquitatis numina facienda adprecabatur:

*Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne!*

Quod proprius videbimus.

(*Ad proximum numerum*).

JUNIOR.

OB SOLLEMNIA CENTENARIA Archibasilicae Sanctissimi Salvatoris

*Non ita te vidit, fulgens Ecclesia Mater,
Qui Crucis in Labarum
Signa tulit, rumpens Maxentii perfida castra
Regius Helenides.*

*Non ita, cum dono coecis venientibus antris
Haec sua Christicolis
Tecta dedit! Fumabat adhuc tunc horrida
[caedes,*

*Bonis nocet quisquis pepercit malis.
Bonum quod est supprimitur, nequaquam extinguntur.
Caret periculo, qui etiam quum tutus est, cavit.
Cave quidquid incipias, quod post poeniteat.*

*Sanguineam volvbat adhuc et Milvius undam;
Dilacerata diu
Roma novum exspectabat libertatis amorem
Pacis et imperium.
Hos inter casus Constatī regius haeres
Nuncia pacis agit,
Christiadasque iubet certos agitare triumphos.
Tunc Laterana Domus
Fulget! Miltiadesque potest tunc primus ab
[orbe*

Cogere concilium.

*Gaudet mole sacra regali divite cultu
Caelius! Alma domus*

*Ara Dei Magni, sedes o prima per orbem
Inclita Pontificum,*

*Salve! Saeclorum cursu quassabere nullo,
Turbine nec stygio;*

*Nec si, coniurata tuas perrumpere turres,
Praelia regna ferant.*

*Undique te populi recolet, per acuta precan
[tes*

Relligionis opem.

*Gaudia iamque refert pia centenarius annus
Septimus et decimus,*

*Ex quo Silvester sacratis chrismate saxis,
Templa dicata dedit.*

*Quotquot sunt terris aedes, ubi sacra litantur
Turribus altisonis,*

*Hymnis et thuris dono facibusque coruscis
Laetitiam recinant!*

*Signaque mille ferant regali foedere iunctae
Relligio et patria.*

*Tuque, Deus Salvator, ave! Sub imagine dia
Lumine propitio*

*Respic lactantem, iam fractis viribus orbem:
Tu potes! Affer opem!*

Aquilae.

A. NARDIS.

*Bonis nocet quisquis pepercit malis.
Bonum quod est supprimitur, nequaquam extinguntur.
Caret periculo, qui etiam quum tutus est, cavit.
Cave quidquid incipias, quod post poeniteat.*

P. SYRIUS.

AESTHETICAE NOTAE

De Pulchri prima origine.¹

Natura quaelibet eo pulchrior est, quo altiore naturae gradum tenet. Jam ex hoc appareat Deum pulcherrimum esse, quia plenissimum habet existentiam. Quidquid igitur de natura Dei adfirmatur, optimo iure de pulchritudine divina adfirmandum est. Merito itaque pulchritudo Dei dicitur prima, summa, infinita; a se, improducta, absoluta; simplex, incorruptibilis, incommutabilis; inaccessibilis, incomprehensibilis, ineffabilis; vera, evidenter et valde desiderabilis...

Sed ne pigeat hac in re aliquantulum immorari.

Pulchritudo integritate naturae, partium congruentia formaeque claritate constituitur. Atqui ista elementa plenissimo eminenti modo in Deo sunt. Deus ergo pulcherrimus est, seu ipsa pulchritudo.

Naturae Dei nihil deesse potest, imo omnis integratilis ratio in eo habetur. Deus enim est «Ens a se», est «suum esse», est plenitudo substantiae, est verum «esse substantiale» nullo circumscriptum limite, gaudens modo sui optimo et proprio enti improducto.

In Deo est summa proportio et adspectabilis unitas in varietate. In Deo omnes perfectiones ac nobilitates, quae aut in mundo existunt, aut sola mente excogitari possunt, proprietates sine numero praefinito essentialiter, eminentissime, veraciterque adsunt, quoniam in hac summa pluralitate nobilitatum, perfectionum, attributorum nulla imperfectio sit aut confusio, sed potius congruentia maxima, summus ordo, perfecta unitas.

Denique formae claritas excellentiori modo in Deo resplendet. Ipse enim non solum in se splendor est lucis aeternae; sed etiam quod ad nos attinet clarissimus est. Nemo Deum ignorat, quia natura humana sine studio ac labore ex rebus fini-

tis ac mutabilibus certissimam Dei cognitionem sibi comparat.

Nec satis. Pulchritudo definitur etiam (ex effectibus): *id, quod apprehensum placet.* «Num amamus aliquid nisi pulchrum? Quid est enim pulchrum et quid est pulchritudo? Quid est, quod nos allicit et conciliat cum rebus quas amamus? Nisi enim esset in eis decus et species, nullo modo nos ad se moverent.»⁴

Atqui Deus est supramodum delectabilis: in eo enim est decus, honor, gloria; in eo charitas, benignitas, magnificentia; in eo iucunditas, pretium et praemium humanae vitae; in eo est quidquid nos ad amandum provocat et plenissimo gaudio replet.

Quod si per omnes proprias Dei perfectiones discurramus, optime comprobari potest Ipsum esse omnimodam pulchritudinem intellectualem, moralem, infinitam, ideoque mensuram, originem, fontem totius pulchritudinis. Itaque Augustinus: «Si pulchra sunt quae fecit, quanto pulchrior est qui fecit?»²

Praeterea, Dei pulchritudo est immortalis. Deus enim ita gaudet supremo vitae gradu, ut illam amittere nequeat; est enim vivens a se et semper in actu. Pulchritudo autem sequitur ipsam rerum naturam. Unde in Deo est pulchritudo inamissibilis vitae. Omnia nascuntur, occidunt, fluunt, labuntur, nec diutius manere uno et eodem statu possunt:

*Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos
Fil minor, et spatio carpitur ipsa suo:
Nec semper violae, nec hiantia lilia florent,
Et riget amissa spina relicta rosa.*³

De mortali venustate auctor Sacrorum inquit: «Fallax gratia et vana est pulchritudo.»⁴ Sed quam felix homo, cui contingit fieri speculator et amator illius formae divinae in sempiterna patria Caeli!

G. LEPORE.

¹ S. AUG., *Confess.*, lib. IV, cap. XIII.

² Enarr. in psalmum 148, n. 15.

³ OVIDIUS, *Art.*, lib. 2, vv. 113-116.

⁴ Prov., 31, 6.

Maria labis omnis nescia
impietatis hodiernae victrix

Sacrorum Antistiti FRANCISCO XAVERIO SCHOEPPER, Episcopo Tarbien. et Lapurden. transactis in episcopatu annis XXV.

Quinque tibi, Francisce pater, sunt lustra per acta,

ex quo mitratus Pastor ovile regis.

*O te Pontificem bis terque quaterque beatum,
cui Tarbellica gens claraque prodigiis
Urbs commissa fuit (solium Mariale) Lapur dum,¹*

quo vix sanctior est alter in orbe locus!

*Agmina quanta vides orantum Rupe sub alma,
quami niveo tetigit diva Maria pede!*

*Utque avide de Fonte bibunt divinitus orto,
unde animis manat corporibusque salus!*

Heic o sit tibi fas longavam ducere vitam!

Hinc tandem, meritis plenus, ad astra voles!

*Eheu! qui toto, Satanus, bacchatur in orbe
saevius in Gallos perfidiusque furit.*

*Cives namque malos stygiis afflatibus urget
latius ut spargant undique nequitiam.*

*Sic patriae frigescit amor, sic livor et irae
dissociant animos diraque bella cident.*

Languet avita Fides et honestas pristina mo rum;

nascitur indocilis raraque progenies.

*Lubrica, pro templis, populo patuere theatra;
impia lex atheas struxit ubique scholas.*

At ne desperes, Marianum Gallia Regnum!

Montibus e sanctis experieris opem.²

*Auxilium feret hinc Arx Pyrenaea, Lapurdum;
hinc Vosagus, castrum militis Alsatici.*

*Orco erupte Draco, quod nunc caput erigis
audax,*

hoc tibi victrici calce Maria teret.

FRANC. XAV. REUSS, SS. R.

¹ Vulgo Lourdes.

² «Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi» (*Ps. 120*).

VETERA ET NOVA

De morbi Phthisis Pulmonariae curatione.¹

Hisce omnibus expositis, cl. Auctor, ad practicam descendens, medelas quibus uti oporteat contra hunc Phthiseos morbum praescribit, quas inter multae inveniuntur, quae hodieque a clarae notae Medicis ut salutis restitutrices praedicantur.

Medicamenta Anti-Phthisica: Radices Chinæ - Salsaparillæ - Polipodii - Hellenii - Symphyti maioris - Ireos - Fol. Capill. Ven. consolid. - Hedera terestr. - Hyssopus - Iacea - Millefolium - Pilosella - Pimpinella - Taraxicum - Plantago - Prunella - Pulmonaria - Sanicula - Scabiosa - Veronica - Flores Hiperici, Rosarium, Violarum, Amantiorum - Semina altheae, malvae, papaveris & frigid. maiora et minora (Amygdalæ non assae) - Pistacia - Santalum citrinum² - Sulphur vivum praeparatumque. (Item) Aq. Antiphthisica Minsichti, Quercerani, Rolfincii. (Insuper) Spir. Sulphur per Campanam - Salis dulcis Balsama sulphuris simpl., vel anisati³ -

¹ Cfr. fasc. sup.

² Item lignum guaiacum [quod hodie magni pretii est], eiusque decoctum, quod optime corrigit *santalum rubro* et *passulis*; aqua *sanguinis suilli distillata*; decoctum *brassicae capitatae rubrae*, etc.; item *laudanum opiatum*, quatenus catarrhum sistat, humorumque acrimoniam temperet, ast parcissima manu exhibut.

³ Quidam ex balsamo sulphuris tinturam extrahunt per vim spiritus summe alcoholisati, iterumque ad mellis consistentiam leni calore distillant, aut evaportant, ac summoperc in phthisi commendant. - Notandum vero sulphur hic non semper convenire; quam recte monet CI. SENNERIUS in *Institutionib.*, iac sulphuris in primis per se, nec semper in magna quantitate exhibendum; potest tamun cum humectantibus (in primis *decocto chine cum passulis et glycirisa admixto*) quoque misceri; et quod observandum, ex nimio balsami sulphuris usu plurimos in phthisin incidisse testantur Practici.

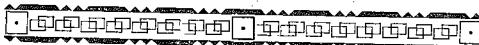
Elix. proprietatis. - Syrup.¹ papaveris tam erratici quam albi, diacadii, Altheae, de Symphyto Fernelii. - Loch de pulmone vulpis. Antiphthis. Mynsichti. - Antidotus maior Querc. Pulvis Haly, refectivus Myns. - Spec. Diatragacant. Frig. Oc. Cancr. - Tragea antiphthisica Q. Coffi - Succolata - Antimonium diaphoret. Bez. minerale - Flores Sulphuris eiusque lac - Pil. proprietas Mys.²

FAM.

(Sequitur).

¹ Item syrup. de nicotiana s. succo tabaci quo solo phthisicos etiam et tabidos quosdam restituisse testatur HEURNIUS de tabaco, tract. Ultraiect. anno 1644 editus. Conscriptus ab AEGIDIO EVERARTO et IOANNE NEANDRO, lectu dignissimus, inspiciatur; convenit quoque hydro-mel antiphthisicum apud cl. RIVERIUM, lib. VII, cap. 7, p. 849.

² Lac ab omnibus fere commendatur, in primis vero lac humanum calide sumptum, item caprinum, equinum, asinum, vaccinum, omnibus curationis intentionibus adimplens, teste Platero; magis tamen proderit, si animal specificis fuerit nutritum; in lacte quoque aliquid sacchari rosati dissolvi convenit, ne in ventriculo coaguletur ab acido, etc. Commendatur quoque externe et quidem unguentum ut et balneum ex lacte dulci; attamen balneum nocere, si ex sanguinis sputo, testatur TICLEMANUS in aphor. Hippocr. p. 273. - A plerisque Auctorib. conserva et sacchar. rosar. omnibus praefertur remediis, ex quibus multos curatos testatur RIVERIUS in Avicenna ...

PRO IUNIORIBUS

Parvum antibarbarum.¹

Incombustibilis - Flammæ non obnoxius (non cedens); A flamma invictus; Flammam non concipiens (non admittens); Adversus ignem indomitus (insuperabilis; inviolabilis; invictus); Ustionis expers; Ab ustione immunis.

Incomparabilis - Cuius par non habetur; Quocum nemo conferri (comparari,

¹ Cfr. fasc. sup.

contendere in comparationem; in contentionem venire) potest: Cui nemo aequipari (assimilari) potest; Qui solus (unicus) est.

Incomparabiliter - Longe (cum adiectivo comparativi gradus; ex gr.: eruditior).

Incompatibilis - Insociabilis; Consociationis impos; Societatis intolerans (impotens); Qui a mutua societate abhorret.

Incomprehensibilis - Incomprehensus.

Incorporeus - Corporis expers.

Incorrigitib[us] - Emendationis (Correctionis) incapax (expers); Non emendabilis; Qui nullam spem facit frugis melioris; Cui desperata est emendatio; Qui obduriuit ad vitia.

Incorruptibilis - Incorruptus: Aeternus; Immortalis.

Incredulitas - Obstinateus ad fidem habendam animus.¹

Inculpare - Incriminari; Insimulare; Arguere quempiam alicuius rei; Dare alicui aliquid vitio (culpae; criminis); Culpam in aliquem conferre (coniucere; iacere); Crimen in aliquem transferre (traicere, convertere); Aliquem alicuius criminis reum substituere.

Incurabilis - Insanabilis.

Indaginis (altioris rem esse) - Haec diligenter sunt indaganda (investiganda).

Indebite - Immerito; Iniuste.

Indefessus - Non defatigatus.

Indevotum esse - Pietatem in aliquo requiri (desiderari); Minus religiose sacris operam dare; Non eam quae debetur pietatem (religionem; non qui debetur cultum) praestare; Non satis diligenter Deum colere.

In diebus nostris - Nostra memoria; Quod audierimus.

Indifferentem esse - Nec in bonis, nec in contrariis (Neque in virtutibus, neque in vitiis) esse; Neutram in partem (Neutro) animum vertere (propendere; moveri).

¹ Itaque incredulus - Obstinateus.

Indigus - Indigens.

Indolentia - Ignavia; Segnitia; Socordia.

Indubitanter - Sine dubio; Haud dubie. Non dubitanter.

Indubitate - Procul dubio.

Indubius - Haud dubius; Indubitus.

Indulgentia (ecclesiastica) - Indulgentia plenaria: Delictorum cunctorum venia; Lex per quam qui criminum confessione rite abluti sancta de altari reverenter libaverint atque rem Christianam religiose Deo commendaverint, piaculo omni et statis admissorum poenis exsoluti absunt (discedant); Lex per quam admissorum poenam omnem expiare datum est. - Indulgentia septem annorum (et sim.): Ut supplicatio ad labes animi expiandas septennis satisfactionis instar sit. - Indulgentia quotidiana trecentorum dierum (et sim.) Ut cuncti, quos delinquisse ex toto animo poenituerit, trecentos quotidie de poenalium dierum numero expungant. - Indulgentia defunctis applicabilis: Ut semper, qui malit, piorum Manium labes, ex more supplicando, singuli singulorum expiare possint; Ut defunctionum errata etiam et poenas expiare supplicando possint. - Indulgentiam concedere: Delictorum veniam indulgere (impertiri). - Indulgentiam consequi: Noxarum (delictorum) veniam adipisci (percipere; mereri; consequi).

Ineffabilis - Inenarrabilis.

Inexcusabilis - Excusationem non habens.

Inextinguibile (odium) - Implacabile; Immortale.

Infallibilis - Verus; Qui falli (errare) non potest.

Infamatus - Infamis; Ignominia notatus; Fama spoliatus.

Infans (titulus honoris) - Infans Hispaniae: Hispaniensis e domo regia principes; Princeps Hispanici nominis.

(Ad proximum numerum).

I. F.

VETERUM PRAECEPTA¹

- Quid dulcissimus, quam habere amicum, cum quo omnia audeas sic loqui, ut tecum? Quis esset tantus fructus in prosperis rebus, nisi haberet illis, aequo ac tu ipse, gauderet? Adversas res ferre difficile esset sine eo, qui illas gravius etiam, quam tu, ferret.

- Secundas res facit amicitia splendidiores et adversas partens communicansque leviores.

- Quae domus tam stabilis, quae tam firma civitas est, quae non odiis et dissiidis funditus possit everti! Ex quo, quantum boni sit amicitia, iudicari potest.

- Solem de mundo tollere videntur, qui amicitiam e vita tollunt, quo nihil ad usum mortalium habemus iucundius.

- Si utilitas amicitias glutinaret, eadem commutata dissolveret.

- Erumpunt saepe vitia amicorum tum in ipsis amicos, tum in alienos, quorum tantum ad amicos redundat infamia; tales igitur amicitiae sunt remissione usus elevandae et dissuadendae magis, quam discindendae. Cavendum autem erit, ne non solum amicitiae depositae, sed inimicitiae etiam susceptae videantur.

Sapiens sic secum loquitar: « Aluit me patria tute, atque honeste perduxit usque ad hanc aetatem; muniuit meas rationes bonis legibus, optimis moribus, honestissimis disciplinis. Quid a me satis persolvi possit, unde haec bona accepta sunt? ».

- Si a multis eligere homines vellet commodissimum quodquam, quam sese uni alicui certo addicere, minus in arrogancia offendarent, non tantopere in

¹ Ex Italico saec. XIV classico opere BARTHOLOMÆ A. S. CONCORDIO, cui titulus: Gli ammaestramenti degli antichi. - Cfr. fasc. sup. mens. Iunii.

vitiis perseverarent, et aliquando levius ex inscitia elaberentur.

— *Quorum volumus memoriam habere, imagines eorum certis locis collare oportebit; nam loci cerae aut chartae simillimi sunt; imagines literis; dispositio et collocatio imaginum scripturae, pronuntiatio lectioni.*

— *Variare orationem magnopere oportebit, nam in omnibus rebus similitudo satietatis est mater.*

— *Sicut hirundines aestivo tempore praesto sunt, frigore vero recedunt, ita falsi amici sereno vitae tempore praesto sunt; simul ac hiemem fortunae viderint, devolant omnes.*

— *Quemadmodum volucres videmus procreationis atque utilitatis suae causa effingere et constituere nidos, easdem autem, quum aliquid effecerint, laboris sui causa passim ac libere solutas opere volitare; sic nostri animi defessi negotiis gestiunt, ac volitare cupiunt vacui labore et cura.*

— *Africano industria virtutem, virtus gloriam, gloria aemulos comparavit.*

— *Mihi semper Peripateticorum, Academiae consuetudo de omnibus rebus in contrarias partes disserendi non ob eam causam solum placuit, quod aliter non possit, quid in unaquaque re verissime esset inveniri, sed etiam quod esset ea maxima dicendi exercitatio.*

— *In ipsa Graecia philosophia tanto in honore nunquam fuisset, nisi doctissimorum contentionibus, dissentionibus que viguisse.*

— *Quod cum vita pugnet oratio, videretur inibi esse turpissimum; ut enim si grammaticum se professus quispiam barbare loquatur, aut si absurdè canat, qui, se haberet velut musicum, hoc turpior sit, quod in eo peccet, cuius proficitur scientiam; sic philosophus in vitae ratione peccans turpior est, quod in officio, cuius magister esse vult, labitur.*

artemque vitae professus, delinquit in vita.

— *Praemeditatio futurorum malorum lenit eorum adventum, quae venientia longe antea videris.*

I. S. P.

MEDITATIO

Et a litterarum latinarum recens a Summo Pontifice condita Schola universis latina, quum sit ad iungendas, *ut onnes unum sint*, omnium mentes utilis, commendatur meditatio. Quia vero singulis maior populis universus homo, et saeculis est antiquior *ante omnia creata* sapientia, patriis ideo finibus amplior, suis temporibus fiat mens altior oportet, quae verbis electis cogitet, sonisque latinis.

Postquam ergo in speculam ascendit, aegyptiaca primum videt opera: turritos urbium congestus, metallia, fodinas, fornacum in fulmen hastata fumi spiracula, picatum lapidem vectori stratum et ferrum, maris aërisque navigationes, areas cursu, levitate folles sublatos; aethere quoque sparsos cantus ac nuncios audit, et bellici recinentes tubas clausulam cantici. Quibus rebus despectis, ad meliora, scilicet adpios, se convertet, *occulta sapientiae* querentes, *Maris Stella* duce, clavumque gubernaculi Pio tenente. Equidem *Ianua Caeli* post factam lucem manet Virgo semper, aeterni sponsa Dei.

Tunc, ex vinculis etsi speculata mens est caelestia, tantis tamen mundi, dumtaxat fluxi, tremefacta miraculis, initium ingreditur sapientiae, Dominumque timet.

Tornoduri in Gallia, Pridie fest. Immaculatae Conceptionis B. M. V., MCMXXIV.

JACOBUS TASSET.

ANNALES

Novembribus mensis proxime elapsus magni momenti eventibus aditum non dedit; quae enim peculiari mentione digna apparuere, sunt quae summatim sequuntur:

In **Anglia** Mac Donaldo illi ex «laboris» parte, Baldwinus, «Conservatorum» princeps, successit, qui sibi collegas in re publica gubernanda inter alios adscivit claros viros Winstonum Churchill et Augustinum Chamberlain, qui exteris negotiis moderandis praepositus est. Novum administratorum collegium opportune quidem et optime edixit, suum adventum a nullo homine tamquam factionis cuiusvis victoriam esse reputandum, sed unice habendum tamquam mentem populi universi, ut concordiae pacisque opera ubique in regno instaurentur.

In **Aegypto** proditoria manu interemptus est Anglicarum copiarum dux; inde iustus Anglorum de iniuria conquestus, eoque magis quod et Sudanenses Kartum in urbe seditionem pertentayerint, quae vi coercenda fuit. Aegyptiorum vero gubernium debitam facinorum satisfactionem Anglis praestitit.

In **Austria** Seipel doctor a supremo civili ministerii munere sese abdicavit. Quum de successione agitur, provinciae sese gubernandi ampliorem libertatem repetunt, centrali gubernio tantum relinquere cupientes publicorum cursuum administrationem et onus publicae incolumitatis tuendae.

In **Civitatibus Foederatis Americae Septentrionalis** ex comitiis habitis ad novum Praesidem eligendum Coodlige electus est.

In **Italia** tum publici coetus legibus fermentis, tum senatus sessiones resumptae

sunt, sese tamen adhuc ab illo abstinentibus partibus hodiernis gubernatoribus vehementius infensis.

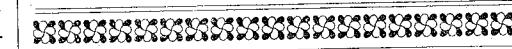
In **Mexicana republica**, contra, publicorum legatorum conventus dirimi oportuit ob partium acerimam contentionem, in qua nec ab armis est temperatum. In conflictatione Morenos, aliasque «syndacalistarum» legatus, manuballistulae ictibus graviter vulnerati sunt.

In **Sinis** christianus dux Feng-Yu-Hsian vires in dies sibi adiicit, easque prospere firmat. Wu-Pei-Fu, favens iam rei publicae praesidi — cuius a munere abdicationi addita est fides — ipse obsistere conatus est, sed infelici omnino exitu; fusus enim fugatusque cum suis est.

Proximis denique Decembribus mensis diebus, uti praenunciavimus, Romae, **Societas nationum coetus** congregabitur: speramus fore ut novus ad stabilis exoptatae pacis metam assequendam gressus signetur.

Kalendis Decembribus MCMXXIV.

POPLICOLA.

VACUI TEMPORIS HORA

Quoties, o humanissimi vos qui legitis, quaestionem vobis proposuistis, **quanam ratione abhinc annos centum nepotes nostri victuri essent**, quum tamen impares eidem enodandae fueritis? Atqui hodie non Americanus, sed Germanicus doctor, electricae disciplinae summus magister, vobis tandem absolute facit satis: ei, ecastor! fides amplissima danda est. Quum enim revocaverit recentissima eaque mirabilia ex electricide inventa, ea monet frustula esse, pae novis, ad quae infra saeculum homines erunt per venturi. Imprimis

caelum serenum indesinenter splendescet; nullus enim tum locus sive vaporariorum, sive machinarum fumo, quum res omnes electride processerint. Vel humilissimus homo domibus claris, nitidis, commodis omnibus instructis recipietur, quae simul iunctae civitates salubres, miro ordine dispositas, acceptissimas efformabunt. Magna humani generis pars, quae tanta nunc ignorantia laborat, tum multas horas, quae ex omnium debito labore vacuae supererunt, ad sese corpore et moribus perficiendam consecrabit, per amplissimas institutionis omnis generis rationes, quae novo saeculo vigebunt. Neque homo intra fines rerum ipsum attingentium terraeque huius a nobis habitatae sese continebit; sed facile per electricas undas in aethere agitatas cum incolis Martiani saltem sideris commercium instituet. Quid plura? Quum sat erit quattuor tantum diei horas, uti diximus, laboribus tribuere, viginti quae supererunt ad capessendam felicitatem concedere etiam licebit.

Nullum itaque dubium quin infra saeculum vita iucundissima futura sit, ... dummodo ne non provisus aliquis accidens delicias praetervertat. Bona igitur pace Germanici prophetae, nostra sorte nostroque tempore contenti hodiernam vitam vivamus: et ulterius enim procedere et excelsiora iam nunc in paupertate nostra assequi possumus, scilicet caelestia, quae unice semper, veram felicitatem eamque perpetuam constituent!

**

Nos enim tandem **qui sumus?** Respondeat haec, quam ad nos misit SUBALPINUS, narratiuncula:

Ut saepe veritas exit a re tenui
Hoc nobis admodum factum significat.
Apud Collegium quod *Rollense* dicitur,
Parisiis, pollet litteris quae civitas,
Docet magister, qui institutor optimus,

Suos discipulos colit tenerime,
Eosque ducere ad pietatem studet.
Agentem puerum hic prehendit nequiter,
Ipsum quem docet diligens pro viribus.
Quem indignatus fortiter dum commonet,
Eumque verbis increpat gravissimis,
Omnes sunt mirum territi discipuli,
Reus circumspiciens obtortis oculis,
Et obstupescens, simulans se nescium:
— Quid? — ait — eiulas, me obiurgas graviter?
— Rem tu fecisti maxime prohibitam!
— Prohibitam, dicens, a quoniam, hercule?
Ferens id indigne sic respondit merito:
— Puer prave, scito: ipse qui prohibuit!
— Id nempe mihi prohibes? Sed tu quis es?
Scribit Magister: « Hocce verbum improbi
Contrivit meam capitum superbiam.
Meo confusus unice consilio
Deum vetare unum non memineram:
Grave sic pueri monitum commerui.
“ Sed tu quis es? „, procax dixit et petulans,
Divina fixus veluti sapientia.
Discant mortales, sint in aeum moniti:
Deus vetat, Ipse legifer, et imperat,
Eiusque cuncta pendent arbitrio.

**

De dicteriis.

Constat inter omnes, plures gentes, et etiam singulos homines dicteria tamquam sui peculiare signum assumpsisse, tum quasi ad animi exoptatum finem exprimentum, tum quoque ad gesta aliqua commemoranda. Quid si eorum aliquot repetamus? Ex quibus facilis quoque meditatione succurret quam fluxa et mutabilia humana sint.

Austriaci enim imperii erat (idque litteris A. E. I. O. U. expressum): *Austriae Est Imperare Orbi Universo.*

In insigni Gallicae Borbonicae familiae, liliis constituto: *Lilia non laborant, neque nent.*

Angliae clypeus habet: *Deus et meum ius.*

Ordinis vulgo « Jarretière »: *Proprium sit qui male cogitat.*
Sabaudici Ordinis a Deipara ab Angelo salutata: *F. E. R. T.*; hoc est, iuxta scriptores nonnullos, ad Sabaudicum ducem eius conditorem sese referentes: *Fortitudo eius Rhodum tenuit*, iuxta alios, respi- cientes torquis formam quo equites decou- rantur: *Fert (amoris laqueos).*

Lusitanici regni: *In hoc signo vinces.*
Scotiae gentis: *Pro rege et pro grege.*
Hannoverensis civitatis: *Suscipere et finire.*

Saxonicae: *Bona causa tandem trium- phat.*

Danorum: *Dominus mihi adiutor.*
Turcarum: *Allah! Allah!* hoc est: *Deus! Deus!*

Valentina, Mediolanensis foemina dux, post mortem viri hoc suum fecit: *Nihil amplius mihi, nihil mihi.*

Tallien, famosa illa mulier, cuius insigne rosa erat, eidem subscripsit: *Mali, spinam tantum in ea vident.*

Rousseau, atque, post eum, Marat: *Vi- tam impendere vero.*

Quanto verius et rectius Cartesius: *Qui bene latuit, bene vixit!*

**

Iocosa.

Ludimagister omnem adhibet indu- striam ut legendi artem sui discipuli ad- discant:

— Legendum est — ait — quomodo lo- quimur.

Quum autem praecepta melius re fir- met, in folio haec verba scribit: « Pauline, quaeso, reddite mihi calatum scriptorium ».

Deinde Tuccium arcessit:

— Lege igitur quemadmodum nuper praecepi.

Tuccius oculos in chartam primum vertit, postea in magistrum, atque tacet.

— Euge! Dic, tamquam si Paulinum alloquutus fueris.

Tuccius in silentio suo permanet.

— Dii boni! Si Paulinus calatum scriptorium sibi sumpserit, quid ei dixeris?

Tuccius

— Pauline, nisi calatum mihi statim reddideris, te verberibus necem!

Magister Tuccio iterum:

— Quum dico: « Alumnus amat magi- strum », quod propositionis genus profero?

— Non quidem propositionis genus, sed mendacium profers!

**

Aenigmata.

I.

Parte priore rogare soles; sed parte secunda

Monstrare, aut lentam carpere segnitiem.

Utraque mixta quid est? Divi supremi vo-

[luntas,

Quae regit et terras, et regit astra poli.

II.

Littera me pavit, nec quid sit littera novi;

In libris vixi, nec sum studiosior inde;

Exedi Musas, nihil hinc tamen ipsa reporto.

Aenigmata in superiore fasciculo pro- posita his respondeat: 1) *Roma, Maro, Amor*; 2) *Palus-ter*.

IOSFOR.

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. FR. SO... AL..., *Radicenae in Cala- bris.* — De viri illius morte nuncium nullum ad nos pervenit. De certamine poëtico Ru-

spantino supremum iudicium nondum, dum scribimus, latum est. Dicunt rem ea praeser- tim de causa moram passam esse, quod in- numera carmina examinanda fuerint, quorum aliquot poëmata omnino erant!

Cl. v. GEORGIO HER..., *Matriti.* — Unus post alium!...

Cl. v. Fr. Cor...*Genuae*. — Iterum iterumque nunciavimus, primi fasciculi opellae, cui titulus *Communia vitae*, ne exemplar quidem uuum superfuisse.

Cl. v. AL. Rev... — Fasciculum, quem desideras, ab aliquo amico repetere debemus, qui nobis remittat; nos enim eo omnino carremus. Illius numeri involucrum aliquod a cursu publico deperditum profecto est; quod enim tu repetis, socii alii plures ante te repetiverunt.

Cl. v. FRID LE...*Panormi*. — Iungamus igitur amice dexteram! Salve et vale!

A SECRETIS.

LEPIDUM CAVILLUM

7)

ACTIO DRAMATICA I. B. FRANCESIA

SENARIIS VERSIBUS CONSCRIPTA.

REC. (*Sermonem interruptum pergit*) Illae quae [sunt sarcinae?]

PROC. Ferunt portentum! Septem haedos mortui [tuos!]

REC. Dixisti?

PROC. Dico: haeduli sunt perlucidi Septem crassiores, cuncti balsamis, Tuus quis amicus mittit in munera.

REC. Et non sunt septem mortuorum corpora? MED. Sunt omnes mortui ut viventes hilarent!

PAR. Potes quos extra condere parochiam!

PRAET. Nec ullus codicis rumpitur articulus! REC. Quo nempe insolito afficio gaudio!

Nondum sed credo, timeo fallacias: Scio quot saeculum plenum sit malitiis. Sine, sine, meis ut certius oculis...

PROC. Adhuc times? Vide! Pulcri sunt haeduli Et saginati, pingues, ut nihil supra!

BAI. O fortunati iuvenes!

MED. Adde et senes!

REC. Rebar ego homines esse demortuos, Mihi quos ille ad sepeliendos mitte-

[ret! ...]

Ob haec Praetorem vocavi et Paro-

[chum,

Mei doloris et fastidii socios,

Libri recens dono accepti.

FRANCISCUS SOFIA ALESSIO. *Pauperimus bonorum*. Carmen in certamine poetico Hoeufftiano anni MCMXXIII magna laude ornatum. (Con versione poetica italiana dello stesso autore, introduzione e note del P. Giovanni Semeria). — Romae, Via dei Chiavari, 6. — Ven. lib. 3.

M. BARBERA S. J. *Lo studio della lingua latina nella scuola classica*. — Romae, edid. La civiltà cattolica.

P. G. A. ANGELUCCI, O. S. M. *Il grande segretario della Santa Sede*. Sunto della vita del Card. Ercole Consalvi. — Romae edid. Schola typ. Pius X, 1924.

INDEX RERUM VOL. XI

(AN. XI — FASC. I-XI).

	PAG.
Alloquia sociis et lectoribus	1, 181
Annales	193
Apologetica .	
De cultu S. Laurentii Martyris (<i>Senior</i>)	129
Ars .	
De Iesu Christi Passione Augustae Taurinorum ex vero effecta (<i>Subalpinus</i>)	7, 23, 59, 77
De exquisita eaque singulari animi virtute in pulchrum, quae « Genius » dicitur (<i>G. Lepore</i>)	55, 85, 109
De pulchri prima origine (<i>G. Lepore</i>)	145, 188
Carmina .	
Iesu púero (<i>G. Venturini</i>)	7
Pio XI altero exeunte anno a summo Christianorum magisterio suscepito (<i>C. Mambretti</i>)	19
Aloisio filio elegia (<i>I. Bozzi</i>)	43
Tres fratres sacerdotes parentum ante se pulcram (<i>F. X. Reuss</i>)	47
Pro lege sancta .... (<i>A. Basili</i>)	62
Georgio Gulielmo Mundelein et Patriotio Iosepho Hayes in Purpuratorum Patrum coetum nuper erectis (<i>F. X. Reuss</i>)	80
Caelestis visio (<i>G. Venturini</i>)	97
Ad SS. Virginem de Monte Carmelo (<i>I. Caccace</i>)	116
Lampas Eucharistica (<i>F. X. Reuss</i>)	134
Fides ex auditu (<i>A. Basili</i>)	154
Miserere mei, Deus! (<i>G. Venturini</i>)	171
Ob sollemnia centenaria Archibasilicae Santissimi Salvatoris (<i>A. Nardis</i>)	187
Maria Iabis omnis nescia impietatis hodiernae victrix (<i>F. X. Reuss</i>)	189
Vide etiam <i>vacui temporis hora</i> .	
Communia vitae .	
Cornelius (<i>E. Jové</i>)	12, 27, 47
De nonnullis praecepsis ab iis tenendis, qui ad latitudinem accidunt (<i>J. F.</i>)	64
Nuntius exspectatissimus (<i>E. Jové</i>)	98
Ausonii humanitas (<i>E. Jové</i>)	117
Epistolare Sociorum commercium .	
Epistolae <i>Andreae Avenarii</i> :	
Dé nuper natis verbis latine exprimendis, et de pronunciatione latina	9
De novis verbis in latinum sermonem inducendis, aliisque	119
Epistolae <i>Emmanuelis Joyé</i> :	
Quomodo latine dici possit illud, quod Galli <i>refrain</i> appellant	63
De novis verbis in latinum sermonem inducendis	172
Epistolae <i>Iacobi Tasset</i> :	
De nominibus quibusdam peregrinis latine reddendis	44
De novis rebus latine redditis (<i>H. M. Iacobelli</i>)	25, 64, 82
De una eademque pronunciatione latina ab omnibus adhibenda (<i>I. Fornari</i>)	44
Paulino nepoti dulcissimo (<i>P. S.</i>)	101
Unicuique suum (<i>F. X. Reuss</i>)	173
Geographia .	
Ampla litoris Veneti instauratio (<i>Senior</i>)	26
Camulus [Camogli] (<i>Senior</i>)	46
Ad Morimundum (<i>Subalpinus</i>)	87
Historica .	
S. Thomae Aquinatis brevis chronographia vitae et operum sexto exeunte saeculo ex quo Sanctorum ordinibus est adscriptus (<i>A. Bacic</i>)	39, 57
De anno sancto, qui dicitur Iubilaei (<i>P. D. V.</i>)	74
De Diaconia S. Eustachii martyris notitia historica (<i>A. Aureli</i>)	95
Paulus Segneri (<i>E. R.</i>)	131
De Romanorum villis (<i>I. B. Francesia</i>)	132, 151
Sacrosanctae Lateranensis Basilicae centenaria commemoratio (<i>X</i>)	164
De Paulo Segneri iterum (<i>I. B. Francesia</i>)	168
De anno sancto (<i>Iunior</i>)	185

PAG.	PAG
Horae subsecivae.	
Coena Modiliani (<i>F. X. B.</i>)	89
Sacerdoti ex Ordine S. Francisci inter Equites Coronae Italicae adlecto (<i>F. X. R.</i>).	89
Hygienica.	
De nimio studiorum labore in adolescentibus (<i>R. S.</i>)	20
De morbi phthisis pulmonariae curatione (<i>Fam</i>)	154, 169, 189
Libera a pittaciis responsa.	
18, 35, 53, 107, 125, 143, 179, 195	
Libri recens dono accepti	53, 71, 179, 196
Litterae et Philologia.	
De numerosa latina oratione (<i>F. A. B.</i>)	3, 21
De latinae linguae foecunditate (<i>H. M. Jacobelli</i>)	5, 84, 139
De nova apud Italos studiorum ratione (<i>I. B. Francescia</i>)	37
Res nostra (<i>A. R.</i>)	73
De certamine poetico Hoeufftiano Amstelodamensi an. MCMXXIII	97
De latinarum litterarum historia paelectiones (<i>F. Ramorinus</i>):	
I. De latinarum litterarum praestantia	111, 127
II. De aetatibus, in quas latinarum historia dividi possit. De prima aetate, qua nondum litterae excoli coepitae erant	147
III. Antiquissimae latinae inscriptiones	182
Latinæ adnotatiunculae: Acceptum referre - Expensem ferre (<i>H. B.</i>)	114
De Pontificia litterarum latinarum peculiari schola Romae constituta (<i>I. Fornari</i>)	163
Vide etiam <i>Epistolare Sociorum commercium, Historica, Roma Sacra</i> .	
Necrologium.	
Arthurus Conelli (<i>Fr.</i>)	174
Pius Pp. XI.	
Vide <i>Carmina, Litterae et Philologia, Roma Sacra, Annales</i> .	
Philosophia ac Theologia.	
De Sanctorum Communione (<i>E. Hugon</i>)	91
Pro iunioribus.	
Parvum antabarbarum (<i>I. Fornari</i>)	13, 30, 48, 65, 82, 99, 120, 137, 157, 173, 190
Roma Sacra.	
Indictio universalis iubilaei in annum sanctum MCMXXV	104
SSm D. N. Pp. XI Motu proprio de peculiari litterarum latinarum schola in athe næo Gregoriano constituenda	175
Scenicae fabulae.	
Ad fontem Bellaquei. Actio dramatica (<i>I. B. Francescia</i>)	36, 54, 72
Lepidum cavillum. Actio dramatica (<i>I. B. Francescia</i>)	90, 108, 126, 144, 162, 180, 196
Vide etiam <i>Communita vitae</i> .	
Vacui temporis hora (Iosfor).	
Ad arma!	17
Mala medica, limonia et citrea	17
Ritus	33
De horologio	51
De sphaera Archimedis, quam « armillarem » vulgo nuncupamus	51
Crystallina moles caeli instar elaborata	51
Per oscitationem medela	70
Laurentii le Brun pilae ludus	70
Hodierni domus constituendae mores	106
De ratione vocem curandi	106
Caroli de Luca Harpastus	106
Domus amplissimae et ornatissimae	123
Incerti auctoris funambuli spectaculum	124
Domus volubiles	141
Hominis corpus ex analysi chemica perspectum	142
Praecepta vivendi diutius	142
Vale, o somne	159
Nonnulla de humani corporis compositione Grammophoni virtutes	177, 178
I. B. Francescia fabella de Angelo somni et de Angelo mortis	178
Quanam ratione abhinc annos centum nepotes nostri victuri sint	193
Qui sumus?	194
De dicteris	194
Iosephi Berneri carmina ludicra: Festivi plausus	34
Romanenses, vulgo <i>Romaneschi</i>	52
Iocosa 18, 35, 53, 70, 107, 125, 143, 161, 179, 195	
Aenigmata 18, 35, 53, 71, 89, 107, 125, 143, 161, 179, 195	195
Varia.	
De « folliludio » (<i>E. Jové</i>)	81
Athenaeorum mores veteres et recentiores (<i>A. C.</i>)	93, 115
Sacrarum missionum expositio Romae (<i>Senior</i>)	96
Veterum praecepta (Ex italico saec. xiv classico opere Bartholomaei a S. Concordio, cui titulus <i>Gli ammaestramenti degli antichi</i> latine vertit <i>I. S. P.</i>)	101, 191
Templum votivum internationale Romae, ad collem Parioli (<i>E. Jové</i>)	135
Meditatio (<i>I. Tasset</i>)	192